

Dominika Ośmak, *Kupka Józef Franciszek* [w:] *Przemyski słownik biograficzny*, pod red. Ewy Grin-Piszczyk, Tomasza Pudłockiego, Anny Siciak, Przemyśl 2016 s. 98-104

KUPKA JÓZEF FRANCISZEK. 15 IV 1888 Przemyśl – 2 VIII 1941 Przemyśl. Porucznik w Armii Polskiej generała Józefa Hallera, nauczyciel i dyrektor Szkoły Handlowej w Przemyślu, komendant hufca harcerskiego w Przemyślu, bibliotekarz i Honorowy Dyrektor Biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu. Syn Wacława Kupki i Marii Wohlgemuth.

Podstawowe wykształcenie zdobył w szkole powszechnej wydziałowej w Stanisławowie. Naukę kontynuował w Seminarium Nauczycielskim Męskim w Stanisławowie, które ukończył maturą z odznaczeniem w 1908 r. W latach szkolnych, jako seminarzysta, należał do tajnego koła samokształceniowego, które zrzeszało uczniów szkół średnich z terenu Stanisławowa. Koło było tajną organizacją, mającą na celu szerzenie wiedzy patriotycznej za pomocą wykładów i odczytów. W roku szkolnym 1908/1909 był słuchaczem kursu wydziałowego z grupy językowo-historycznej w Krakowie, który ukończył egzaminem z odznaczeniem. Wykazywał znajomość języka niemieckiego i ukraińskiego. W 1911 r. zdał egzamin kwalifikacyjny z odznaczeniem na nauczyciela szkół ludowych. Egzamin na nauczyciela szkół wydziałowych złożył w 1914 r. w Krakowie. Egzamin na nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących i seminariów nauczycielskich zdał z języka niemieckiego i historii przed komisją na Uniwersytecie Warszawskim. W 1911 r. uzyskał dyplom Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego (MWRiOP) do nauczania w gimnazjach kupieckich i liceach handlowych.

W roku szkolnym 1909/1910 był nauczycielem w Tyśmienicy; od 1910 do 1914 r. nauczycielem w Szkole Wydziałowej Męskiej im. św. Stanisława Kostki w Przemyślu. Jego pracę w szkolnictwie przerwała wojna, podczas której uczestniczył jako podoficer w walkach na frontach rosyjskim, rumuńskim, włoskim i bolszewickim. W wojsku spędził siedem lat i większość tego okresu w służbie czynnej w realiach wojennych. Jego urozmaicony i bogaty w wydarzenia okres służby wojskowej poprzedziły odbywane okresowo przeszkolenia wojskowe. 19 V 1909 został powołany do armii austriackiej przy Komendzie Uzupełnień nr 13 w Krakowie. Odbywał ćwiczenia wojskowe w okresie od 15 VII do 13 VIII 1910 w 22. pułku obrony kraju w Czerniowcach oraz od 15 VII do 13 VIII 1912 i ponownie w dniach 15 – 30 VII 1914 z przydziałem do 17. pułku obrony kraju w Rzeszowie. Zmobilizowano go 1 VIII 1914 w Stanisławowie. W czasie I wojny światowej brał udział od 4 VIII 1914 do 3 XI 1918 w walkach w szeregach 20. pułku obrony kraju jako kapral, a następnie kolejno: plutonowy, podoficer taborowy, sierżant – podoficer taborów bojowych na frontach rosyjskim, włoskim i rumuńskim. Walcząc m.in. w Karpatach w okresie 25 XII 1914 – 4 V 1915. Dotarł 24 III 1916 z pułkiem na front włoski i uczestniczył m.in. w bitwie pod Gorycją. W okresie 1 XI 1916 do 30 IV 1917 pułk skierowano do walki na froncie rumuńskim. Od 1 V 1917 po raz drugi znalazł się na froncie włoskim i tam dostał się do niewoli, w której przebywał od 4 XI 1918 do 11 II 1919. W obozie jeniec-

kim został wyznaczony na komendanta centurii robotniczej nad Piawą, złożonej z byłych żołnierzy austriackich. Swoje stanowisko wykorzystywał do polepszenia bytu Polaków znajdujących się w obozie. W niedługim czasie otrzymał tam stanowisko sekretarza batalionu. Po wyjściu z niewoli zaciągnął się jako ochotnik 16 II 1919 do Armii Polskiej we Włoszech w obozie La Mandria di Chivasso i został przydzielony do 5. kompanii pułku im. Zawiszy Czarnego, w którym był dowódcą plutonu. Pułk im. Zawiszy Czarnego dał początek 4. pułkowi strzelców podhalańskich. Prowadził tam m.in. zajęcia dla analfabetów. Pułk został wkrótce przeniesiony do Francji i tam włączony do Armii Polskiej pod dowództwem gen. Józefa Hallera. Kupka przechowywał sztandar, który sprawił 5. kompanii pułku im. Zawiszy Czarnego (zreorganizowanej we Włoszech) przed wyjazdem z Włoch do Francji, a ostatecznie przywiózł go do Przemyśla i oddał do Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej. 20 VI 1919 awansował z rozkazu gen. Hallera na podporucznika, a 1 IV 1920 na porucznika. Po powrocie do Polski był dowódcą 3. kompanii 143. pułku piechoty Strzelców Kresowych i stacjonował w Cieszynie. Tam został jednogłośnie wybrany przez korpus oficerski na członka Sądu Honorowego. Ponownie w ogniu walk znalazł się 1 X 1919, kiedy jego pułk skierowano na front bolszewicki; Kupka pełnił wówczas obowiązki oficera kasowego II batalionu 4 pułku strzelców polskich. Przechował z tego okresu akta i rozkazy pułku, które posłużyły później do napisania dziejów 4. pułku strzelców podhalańskich. W 1920 r. (od 27 lipca) przebywał z powodu choroby w Szpitalu Głównym w Przemyślu, a 11 IX powrócił do służby jako dowódca plutonu 4. psp w

ramach Batalionu Zapasowego. W październiku 1920 r. został skierowany na kurs gimnastyczno-sportowy oraz kurs dowódców plutonu i kompanii w Dywizyjnym Centrum Wyszkożenia w Krakowie. 1 I 1921 powrócił do służby w swoim pułku macierzystym w Cieszynie. Wkrótce, złamany chorobą znalazł się w Szpitalu Okręgowym w Krakowie, gdzie został poddany operacji. 16 VII 1921 został zdemobilizowany na wniosek reklamacyjny MW-RiOP.

Po powrocie do Przemyśla, objął 16 IX 1921 stanowisko nauczyciela w państwowym gimnazjum handlowym w Przemyślu. We wrześniu 1922 r. został mianowany przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na nauczyciela Krajowej Szkoły Kupieckiej w Przemyślu, gdzie nauczał języka polskiego i niemieckiego (1924, 1926), języka ruskiego (1924) oraz historii (1926). W 1929 r. szkołę kupiecką przekształcono na Państwową 3-klasową Szkołę Handlową Męską i Żeńską. W niej Kupka nauczał języka niemieckiego i historii (w latach szkolnych 1929/1930, 1932/1933, 1933/1934, 1934/1935, 1935/1936, 1936/1937), nauki obywatelstwa (1932/1933) i korespondencji (1934/1935). W myśl zarządzenia MWRiOP z 19 VII 1935 Państwowa 3-klasowa Szkoła Handlowa Męska i Żeńska w Przemyślu podlegała stopniowemu przekształceniu na Państwowe Koedukacyjne Gimnazjum Kupieckie w Przemyślu. W wymienionym gimnazjum uczył języka niemieckiego i historii (1936/1937, 1937/1938). Ponadto równolegle prowadził zajęcia w Liceum Handlowym Koedukacyjnym Towarzystwa Liceum Handlowego w Przemyślu z języka niemieckiego i korespondencji

(1932/1933, 1933/1934, 1934/1935), historii (1932/1933, 1933/1934) oraz w wojskowym kursie licealnym (1932/1933, 1933/1934). W Prywatnym Liceum Handlowym Koedukacyjnym Towarzystwa Liceum Handlowego w Przemyślu, które powstało 1 X 1928, nauczał języka niemieckiego (1935/1936, 1936/1937, 1937/1938) oraz historii i korespondencji (1935/1936).

Kupka uczestniczył aktywnie w życiu społecznym. Od 1909 r. działał w Tyśmienicy w Towarzystwie Szkoły Ludowej i równocześnie był tam sekretarzem w towarzystwie „Sokół”. Organizował wydarzenia kulturalne o wydźwięku patriotycznym, m.in. wystawiając spektakle na podstawie twórczości wieszczów narodowych. Po zmobilizowaniu w 1914 r. nielegalnie wynosił z koszar amunicję i przekazywał ją dla drużyn strzeleckich.

Obok nauczania w godzinach szkolnych Kupka prowadził również zajęcia pozalekcyjne. W 1921 r. założył w Szkole Wydziałowej Męskiej im. św. Stanisława Kostki w Przemyślu drużynę harcerską im. Tadeusza Kościuszki. W 3-klasowej Szkole Handlowej Męskiej i Żeńskiej w Przemyślu w 1927 r. założył Koło Przyjaciół Drużyn Harcerskich. Obok wymienionych zajęć prowadził bibliotekę podręczników szkolnych i był opiekunem Bratniej Pomocy Uczniowskiej. Z jego inicjatywy 13 XII 1927 odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej ku czci uczniów Ferdynanda Nowaka i Mieczysława Zaleszczyka, którzy brali udział w walkach pod Niżankowicami podczas wojny polsko-ukraińskiej. Podczas uroczystego poranka zorganizowanego 4 III 1930 dla uczczenia 10-lecia odzyskania przez Pol-

ske dostępu do morza wygłosił na ten temat przemowę skierowaną do uczniów.

W Państwowej 3-klasowej Szkole Handlowej Męskiej i Żeńskiej w Przemyśle w latach 1932–1934 pełnił funkcję sekretarza Koła Rodzicielskiego, a w 1933 r. wszedł do Komitetu Sztandarowego, który został powołany przy okazji ufundowania sztandaru na 20-lecie istnienia Szkoły. W 150. rocznicę śmierci Kazimierza Pułaskiego (11 X 1929) wygłosił przemówienie okolicznościowe podczas uroczystego nabożeństwa w katedrze obrządku łacińskiego. Organizował również dla młodzieży szkolnej wycieczki m.in. do archiwum, muzeum i biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle oraz do Muzeum Narodowego im. Króla Jana III Sobieskiego we Lwowie.

W czasie II wojny światowej, we wrześniu 1939 r., podczas obrony Przemyśla dowodził 2. kompanią maszynową, która 14 września rozbiła ogniem 1. batalion 62. pp ppłka Bürckego na Sanie pod Buszkowicami. Następnie po wprowadzeniu przez okupanta niemieckiego licznych zakazów dotyczących funkcjonowania szkół polskich, jesienią 1939 r. Józef Kupka wraz z żoną Stefanią zorganizowali na Zasaniu Staatliche Handelsschule in Deutsche Przemyśl (szkołę handlową), której głównym celem była ochrona młodzieży polskiej przed przymusowym wywozem na roboty do Niemiec. Jako organizator i dyrektor szkoły borykał się z wieloma problemami głównie lokalowymi, z uwagi na częste przenoszenie szkoły z budynku do budynku z inicjatywy władz niemieckich, uzasadniających je koniecznością przeznaczenia tych lokali dla wojska, szkół niemieckich czy policji ukraińskiej.

W czerwcu 1941 r. zniszczeniu uległ budynek szkoły. Uratowana częściowo dokumentacja przeniesiona została do kamienicy przy ul. 3-go Maja 16, gdzie mieszkał Józef Kupka z rodziną. W niedługim czasie udało mu się zdobyć zastępczy lokal przy ul. Piotra Skargi 12, gdzie założona została kancelaria Szkoły Handlowej i Gospodarczej.

Oprócz pracy nauczycielskiej swój czas poświęcał również działalności społecznej, w tym w Towarzystwie Przyjaciół Nauk, w którym od 1922 r. zajmował się porządkowaniem księgozbioru bibliotecznego i od 1923 r. był bezpłatnym dyrektorem Biblioteki TPN. Podczas Nadzwyczajnego Walnego Zebrania TPN 30 X 1923 oraz Walnego Zebrania 20 III 1926 został wybrany na członka Rady Naczelnej. Jako Honorowy Dyrektor Biblioteki TPN od 1 IX 1925 do 1939 r. dbał o zbiory oraz mobilizował do pomocy młodzież. Podczas wojny w opiece nad zbiorami bibliotecznymi pomagał mu Stanisław Jurek – profesor II Gimnazjum im. prof. Kazimierza Morawskiego w Przemyślu. Kupka jako członek Dyrekcji TPN niejednokrotnie wspomagał je własnymi funduszami, udzielając bezzwrotnych pożyczek bądź podpisując weksle, które następnie sam wykupywał. W 1928 r. z ramienia Towarzystwa uczestniczył w obchodach 100-lecia istnienia Zakładu Ossolińskich we Lwowie, a w dniach 18–20 IX 1932 podczas zjazdu Związków Muzeów w Polsce wygłosił odczyt pt. „Zbiory naukowe w Przemyślu”, w którym omówił potencjał naukowy Przemyśla, cenne zbiory archiwalne i biblioteczne (ponad 100 tys. książek zebranych w bibliotekach kościelnych i świeckich). Referat ten został następnie

opublikowany w sześciu częściach w „Tygodniku Przemyskim”.

Obok pracy dla TPN udzielał się również w innych organizacjach istniejących na terenie Przemyśla. Z początkiem października 1921 r. został wybrany zastępcą komendanta hufca harcerskiego w Przemyślu, po czym objął jego komendę. Był współorganizatorem w 1928 r. Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Przemyślu oraz członkiem Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych. W 1925 r. założył Związek Oficerów Rezerwy, w którym od założenia był członkiem zarządu, a od 1934 do stycznia 1939 r. prezesem, natomiast od 1935 r. wiceprezesem Zarządu Okręgu VI we Lwowie. Był również członkiem założycielem Związku Rezerwistów, a do 30 IX 1933 skarbnikiem Zarządu Okręgu Związku Rezerwistów. Współpracował z redakcjami prasy miejskiej i zamiejscowej. W 1932 r. wszedł do Rady Związkowej Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej Męskiej. Przewodniczył komisji artystycznej komitetu ufundowania sztandarów pułkom artylerii i batalionowi czołgów, stacjonującym w Przemyślu, Pikulicach i Żurawicy.

Ze związku ze Stefanią Varhelj (c. Aleksandra i Bronisławy Dobickiej, ur. 1 XII 1887 w Radochońcach, zm. 30 I 1951 w Rzeszowie) zawartego 16 XI 1919 w Przemyślu, doczekał się dwóch córek, Krysstyny (ur. 5 XII 1922 w Przemyślu) i Zdzisławy Teresy (ur. 18 II 1926 w Przemyślu). Żona Józefa Kupki również była nauczycielką i w latach 1907–1926 uczyła w siedmioklasowej Szkole im. św. Jądwi w Przemyślu.

Represje ze strony okupanta niemieckiego podczas II wojny światowej oraz aresztowanie żony Stefanii i przetrzymywanie jej w więzieniu w Rzeszowie doprowadziły do znacznego pogorszenia i tak nadszarpniętego zdrowia Kupki. Zmarł 2 VIII 1941 na udar serca wracając od adwokata, u którego załatwiał sprawy związane z uwolnieniem żony. Pogrzeb odbył się 5 VIII 1941 w kościele oo. salezjanów, a mszy św. przewodniczył bp Franciszek Barda. W pogrzebie uczestniczyła żona Stefania wraz z córkami. Pochowany został na cmentarzu na Zasaniu w Przemyślu. Spoczywa we wspólnej mogile wraz z Antoniną z Varhelých Kleiną (zm. w 1948 r. nauczycielka Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Żeńskiego w Przemyślu, zapewne siostra żony Kupki).

W Przemyślu zamieszkiwał przy ul. Piotra Kmity 11 I p., ul. 3-go Maja 16 oraz ul. Piotra Skargi 12. Józef Kupka uchodził za osobę niezmiernie pracowitą, skromną i dokładną, o pogodnym usposobieniu.

Za udział w walce zbrojnej został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi z Koroną oraz Brązowym Medalem Waleczności. 10 VI 1934 otrzymał Honorową Odznakę Harcerstwa Przemyskiego za wydatną pracę dla rozwoju harcerstwa przemyskiego.

Twórczość: *Zbiory Naukowe w Przemyślu*: Referat wygłoszony na VIII Zjeździe Związku Muzeów Polskich w Przemyślu w dn. 19 IX 1932, „Tygodnik Przemyski” 1932, nr 41, s. 2–3, ibidem nr 42–48.

K. Osiński [i in.], *W obronie czci Pana Dyrektora Jana Smółki*, „Tygodnik Przemyski” 1934, nr 5, s. 3.

Źródła i opracowania

Źródła: Archiwum Państwowe w Przemyślu, Akta miasta Przemyśla, sygn. 2173, s. 21; ibidem, Liceum Handlowe Koedukacyjne Towarzystwa Liceum Handlowego w Przemyślu, sygn. 4, s. 1, 37, 115, sygn. 5, s. 1, 38, 75, 95; sygn. 7, s. 1, 52, sygn. 8, s. 1, sygn. 9, s. 1, sygn. 20, s. 1, sygn. 21, s. 2, sygn. 23, s. 1, sygn. 24, s. 1, sygn. 25, s. 1, sygn. 26, s. 2, sygn. 27, s. 6, 12, sygn. 28, s. 6, 12, 16, sygn. 29, s. 13; ibidem, Sąd Grodzki w Przemyślu, sygn. 1739 [Akta sprawy spadkowej po Józefie Kupka zmarłym 2 VIII 1941 w Przemyślu], s. 16, 17; ibidem, Sąd Okręgowy w Przemyślu, sygn. 12 akc. 2002, s. 9; ibidem, Starostwo Powiatowe w Przemyślu, sygn. 108, s. 31–32; ibidem, Teki doktora Zdzisława Koniecznego, [Pamiętnik Jadwigi Stanisławy Miś]; ibidem, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu, sygn. 2, s. 190, sygn. 20, sygn. 4, s. 33; ibidem, Zespół Szkół Ekonomicznych w Przemyślu, sygn. 24, s. 22–23, sygn. 34, s. 7, 20, sygn. 2 akc., s. 6–7, 20, sygn. 18, s. 9, 22, sygn. 19, s. 19, 49–50, 77, sygn. 26, s. 28; ibidem, Zbiór szczątków zespołów z terenu miasta Przemyśla i powiatu przemyskiego, sygn. 69, s. 90, 100, sygn. 100, s. 31, ibidem, Zbiór szczątków zespołów z terenu Przeworska i powiatu przeworskiego, sygn. 17, s. 63; Centralne Archiwum Wojskowe im. mjr. Bolesława Waligóry, Akta personalne 8045 Kupka Józef; ibidem, Kolekcja akt odznaczeniowych Komitetu Krzyża i Medalu Niepodległości 13294 Kupka Józef Franciszek; Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie, f. 583 [Polska Rada Narodowa w Przemyślu], spr. 16, s. 43; Urząd Stanu Cywilnego w Przemyślu: Księga małżeństw z 1919 r., akt nr 17/19, ibidem, Księga zgonów z 1941 r., akt nr 159/41.

Jednodniówka z okazji zjazdu uczennic i nauczycieli Państw. i Prywat. Seminarjum Nauczycielskie] Żeńsk[ie] w Przemyślu dnia 25 czerwca 1936 r., Przemyśl 1936, s. 18; „Rocznik Oficerski Rezerw” 1934, s. 15; Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów

nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych i władz szkolnych, zest. Z. Zagórowski, Lwów–Warszawa 1924, s. 407; Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych i władz szkolnych, R. 2, zestawil Z. Zagórowski, Warszawa–Lwów 1926, s. 430; Sprawozdanie Dyrekcji Państwowej 3-klasowej Szkoły Handlowej Męskiej i Żeńskiej w Przemysłu za rok szkolny 1929/30, Przemysł 1930, s. 3–4, 7, 20, 22–23, ibidem za lata 1932/33 – 1933/34; Sprawozdanie Dyrekcji Państwowej 3-klas[owej] Szkoły Handlowej Męskiej i Żeńskiej w Przemysłu za lata szkolne 1934/35, 1935/36 i 1936/37 oraz Państwu[owego] Koeduk[acyjnego] Gimnazjum Kupieckiego i Państwu[owej] Koeduk[acyjnej] jednorocznej Koeduk[acyjnej] Szkoły Przystosobienia Kupieckiego I Stopnia w Przemysłu za lata szkolne 1935/36 i 1936/37, Przemysł 1937, s. 19, 49–50, 77; Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Koeduk[acyjnego] Gimnazjum Kupieckiego, Państwowego Koeduk[acyjnego] Liceum Handlowego, Państwowej jednorocz[nej] Koeduk[acyjnej] Szkoły Przystosobienia Kupieckiego I stopnia w Przemysłu za rok szkolny 1937/38, Przemysł 1938, s. 5–9, 28; Sprawozdanie Dyrekcji Prywatnego Liceum Handlowego Koedukacyjnego Towarzystwa L[iceum] H[andlowego] w Przemysłu za rok szkolny 1933/34, Przemysł 1934, s. 13; Sprawozdanie Związku Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Męskiej w Przemysłu za rok 1932, Przemysł 1933, s. 3.

Opracowania: G. Bodnar, *Związek Oficerów Rezerwy Okręgu Przemyskiego*, [w:] „Oświata – to potęga”, cz. 2, Przemysł 1933, s. 9; Z. Budzyński, J. Kamińska-Kwak, *Ponad podziałami. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu w latach 1909–2009*, Przemysł 2009, s. 55, 61–62, 75, 86, E. Chwalewik, *Zbiory polskie*, t. 2, Warszawa–Kraków 1927, s. 125; R. Dalecki, *Armia „Karpaty” w wojnie 1939 roku*, Rzeszów 2009, s. 267; E. Długosz, *Bibliografia Archiwum Państwowego w Przemysłu za lata 1874–2010*, Przemysł 2012, poz. 45 i 47; „Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego”, R. 31, nr 6,

s. 260; ibidem R. 26, nr 11, s. 365; Z. Z. Felczyński, *Kronika Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu 1909–1979*, [w:] *Siedemdziesiąt lat Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu 1909–1979*, Przemyśl 1979, s. 169, 178, 184, 273; T. Grochowski, *Sylwetki przemyskie: Józef Kupka*, „Rocznik Przemyski” R. 9 (1962), z. 2, s. 339–340; Z. Konieczny, *Szkolnictwo średnie miasta Przemyśla w latach 1918–1939*, Przemyśl 1985, s. 97; idem, *Przemyśl w latach 1918–1939*, [w:] *Tysiąc lat Przemyśla. Zarys historyczny*, cz. 2, Warszawa–Kraków 1974, s. 339; Z. Kubrak, *39. Pułk Piechoty*, Pruszków 1999, s. 34–35; idem, *Służba społeczna historyków. Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Przemyślu 1928–2003*, Przemyśl 2006, s. 28, 33; *Monografia Krajowa Szkoła Kmiecka 1913–2003. Zespół Szkół Ekonomicznych*, pod red. R. Vu-Thanh, Z. Koszelnika, R. Węglińskiej, Przemyśl 2003, s. 40, 49, 217, ibidem, *Wspomnienia pani profesor Olgi Krawiec*, s. 235; K. Osiński, *Towarzystwo Przyjaciół Nauk (Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej – Biblioteka Publiczna i Archiwa)*, [w:] „Oświata – to potęga”, cz. 2, Przemyśl 1933, s. 25; T. Pudłocki, *Iskra światła czy kopiąca pochodnia? Inteligencja w Przemyślu w latach 1867–1939*, Kraków 2009, s. 221, 222; J. Smolka, *Przemyśl pod sowiecką okupacją. Wspomnienia z lat 1939–1941*, Przemyśl 1999, s. 46–47, 67; J. Świeboda, *Zarys historii tajnej oświaty w latach okupacji hitlerowskiej w powiecie przemyskim*, „Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych”, t. 19: 1976, s. 188; „Tygodnik Przemyski” 1932 (z 16 X); M. Waltoś, *Biblioteka Naukowa Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu (1909–2005)* [w:] *Z dziejów bibliotek przemyskich*, pod red. A. Siciak, Przemyśl 2009, s. 175–176, E. Ślęmp, *Biblioteki kościelne i klasztorne Przemyśla*, ibidem, s. 216; K. Wolski, *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu 1909–1959*, Przemyśl 1959, s. 15, 19, I. Zajac, *Aleje pamięci: przemyskie cmentarze*, Przemyśl 2004, s. 83, „Ziemia Przemyska” 1923, nr 28 (z 10 listopada), s. 2.